

ВИЩИЙ ГОСПОДАРСЬКИЙ СУД УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

28 квітня 2009 р.

№ 13/178

Вищий господарський суд України у складі колегії суддів :

голову ючого	Овечкіна В.Е.,
суддів	Чернова Є.В., Цвігун В.Л.,

за участю представників:

позивача	- Кривенко В.М., Бровар Б.І.,
відповідача	- Мироненко Г.В.,
третьої особи	- не з'явився,
розглянувши у відкритому судовому засіданні касаційну скаргу	Первинної профспілкової організації залізничників і транспортних будівельників локомотивного депо Гребінка Південної залізниці
на постанову у справі	від 20.01.2009 Київського міжобласного апеляційного господарського суду №13/178
за позовом	Первинної профспілкової організації залізничників і транспортних будівельників локомотивного депо Гребінка Південної залізниці
до	СТГО "Південня залізниця" в особі локомотивного депо Гребінка Полтавського відділення Південної залізниці
(третья особа	- Дорожній комітет профспілки Південної залізниці)
про	стягнення заборгованості з відрахувань на культурно-масову, фізкультурну і оздоровчу роботу

ВСТАНОВИВ:

Рішенням господарського суду Полтавської області від 25.11.2008 (суддя Босий В.П.) позов задоволено –на підставі ст. [250 Кодексу законів про працю України](#) та ст. [44 Закону України "Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності"](#) стягнуто з відповідача, як роботодавця, на користь позивача 111661,03 грн. заборгованості по відрахуванням за 2006-2007рр. на культурно-масову, фізкультурну і оздоровчу роботу в розмірі 0,3 відсотка фонду оплати праці.

Постановою Київського міжобласного апеляційного господарського суду від 20.01.2009 (судді: Черногуз М.Г., Агрикова О.В., Зеленіна Н.І.) рішення скасовано, провадження у справі припинено на підставі п.1 ч.1 ст. [80 Господарського процесуального кодексу України](#) у зв'язку з невідомістю господарським судам справ у трудових спорах за участю профспілок та роботодавців.

Первинна профспілкова організація залізничників і транспортних будівельників локомотивного депо Гребінка Південної залізниці (далі –Профспілка) у поданій касаційній скарзі просить постанову скасувати, рішення залишити без змін, посилаючись на неправильне застосування апеляційним судом норм матеріального та процесуального права, а саме ч.3 ст. [3 ГК України](#), ст. [250 КЗпП України](#), ст.ст. [42, 44 Закону України "Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності"](#) та ст.ст. [1, 12, 80 Господарського процесуального кодексу України](#). Зокрема, скаржник вважає, що у вирішенні питання

про те, чи є правовідносини господарськими, а спір - господарським, слід виходити з визначень, наведених у статті [3 Господарського кодексу України](#). Якщо в законодавчому акті підвідомчість спорів визначена альтернативно: суду чи господарському суду, або сказано про вирішення спору в судовому порядку, господарському суду слід виходити з суб'єктного складу учасників спору та характеру спірних правовідносин. Згідно з ч.3 ст. [3 ГК України](#) діяльність негосподарюючих суб'єктів, спрямована на створення і підтримання необхідних матеріально-технічних умов їх функціонування, що здійснюється за участі або без участі суб'єктів господарювання, є господарчим забезпеченням діяльності негосподарюючих суб'єктів. Сторонами у справі є дві юридичні особи, а предметом спору - господарче забезпечення діяльності негосподарюючого суб'єкта. На думку скаржника, спір підвідомчий господарському суду, зокрема, за умови відсутності у законі норми, що прямо передбачала б вирішення такого спору судом іншої юрисдикції. Суд в оскаржуваній постанові зазначив, що при утриманні із заробітної плати працівників відповідача та перерахуванні на рахунок профспілки членських профспілкових внесків господарські відносини між профспілкою (позивачем) та відповідачем, як роботодавцем, не виникали, проте, предметом позовом не є стягнення членських внесків. Позивач, отримавши оскаржувану постанову, відразу звернувся з аналогічною позовною заявою до Гребінківського районного суду Полтавської області, ухвалою якого від 26.01.2009 позовну заяву Профспілки повернуто з підстав підвідомчості даного спору господарським судам.

Колегія суддів, перевіривши фактичні обставини справи на предмет правильності застосування судом апеляційної інстанції норм процесуального права та заслухавши пояснення присутніх у засіданні представників сторін, дійшла висновку, що касаційна скарга підлягає частковому задоволенню, а оскаржувана постанова – скасуванню з передачею справи до Київського міжобласного апеляційного господарського суду для здійснення апеляційного перегляду рішення господарського суду Полтавської області від 25.11.2008 по суті з наступних підстав.

Скасовуючи первісне рішення про задоволення позову та припиняючи провадження у справі, апеляційний господарський суд виходив з того, що:

Відповідно до ст.ст. [17, 18 Кодексу законів про працю України](#) та ст.ст. [1- 3 Закону України "Про колективні договори і угоди"](#) колективні договори укладаються між профспілковою організацією та адміністрацією підприємства з метою регулювання виробничих, соціально-економічних і трудових відносин та узгодження інтересів трудящих, власників або уповноважених ними органів.

Згідно з ч. 2 ст. [7 Закону України "Про колективні договори і угоди"](#) у колективному договорі встановлюються взаємні зобов'язання сторін щодо регулювання виробничих, трудових, соціально-економічних відносин. Тобто господарські відносини колективним договором не регулюються. Разом з тим, ч.1 ст.4 вищезгаданого закону передбачає, що профспілкам від імені найманих працівників надається право на укладення колективних договорів. Зазначена норма кореспондується з вимогами ст. [2 Закону України "Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності"](#), згідно яких профспілки створюються з метою здійснення представництва та захисту трудових, соціально-економічних прав та інтересів членів профспілки.

В зв'язку з наведеним апеляційна інстанція вважає, що позов у даній справі пред'явлено з метою захисту трудових, соціально-економічних прав та інтересів членів профспілки (працівників відповідача), що свідчить про відсутність у спірних правовідносин господарського характеру.

В даному випадку спірні трудові відносини врегульовані [Кодексом законів про працю України](#), [Законом України "Про колективні договори і угоди"](#) та [Законом України "Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності"](#), а тому не потребують додаткового регулювання [Цивільним кодексом України](#).

Отже, даний спір по суті виник між первинною профспілковою організацією та адміністрацією (роботодавцем) стосовно відрахувань на культурно-масову, фізкультурну і оздоровчу роботу в розмірі 0,3 відсотка фонду оплати праці працівників. При утриманні із заробітної плати працівників відповідача та перерахуванні на рахунок профспілки членських профспілкових внесків господарські відносини між профспілкою (позивачем) та відповідачем, як роботодавцем, не виникали, а тому даний спір не підлягає розгляду в господарських судах України, до компетенції яких не відноситься розгляд справ у трудових спорах.

Проте, колегія не може погодитися з висновками апеляційного суду з огляду на таке.

Згідно з п.1 ч.1 ст. [12 Господарського процесуального кодексу України](#) господарським судам підвідомчі, зокрема, справи у спорах, що виникають при укладанні, зміні, розірванні і виконанні господарських договорів, у тому числі щодо приватизації майна, та з інших підстав.

У вирішенні питання про те, чи є правовідносини господарськими, а спір - господарським, слід виходити з визначень, наведених у статті [3 Господарського кодексу України](#). Господарський спір

підвідомчий господарському суду, зокрема, за таких умов:

а) участь у спорі суб'єкта господарювання;

б) наявність між сторонами, по-перше, господарських відносин, врегульованих Цивільним кодексом України, Господарським кодексом України, іншими актами господарського і цивільного законодавства, і, по-друге, спору про право, що виникає з відповідних відносин;

в) відсутність у законі норми, що прямо передбачала б вирішення такого спору судом іншої юрисдикції.

Таким чином, господарські суди на загальних підставах вирішують усі спори у господарських правовідносинах, у яких хоча б одним з учасників є суб'єкт господарської діяльності.

Відповідно до абзацу 2 ст. 1 Закону України "Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності" професійна спілка (профспілка) - добровільна неприбуткова громадська організація, що об'єднує громадян, пов'язаних спільними інтересами за родом їх професійної (трудової) діяльності (навчання).

Згідно з ч.3 ст. 3 ГК України діяльність негосподарюючих суб'єктів, спрямована на створення і підтримання необхідних матеріально-технічних умов їх функціонування, що здійснюється за участі або без участі суб'єктів господарювання, є господарчим забезпеченням діяльності негосподарюючих суб'єктів.

Зміст позовної заяви та інших матеріалів справи переконливо свідчить про те, що предметом позову є стягнення з суб'єкта господарювання, як роботодавця, заборгованості з відрахувань на культурно-масову, фізкультурну і оздоровчу роботу в розмірі 0,3 відсотка фонду оплати праці, а підставою позову –невиконання відповідачем своїх зобов'язань по здійсненню таких відрахувань, передбачених ст. 250 КЗпП України та ст. 44 Закону України "Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності". Вказані нормативно встановлені зобов'язання впливають з положень ч.3 ст. 3 ГК України, оскільки їх виконання спрямоване на створення і підтримання необхідних матеріально-технічних умов функціонування Профспілки, як негосподарюючого суб'єкта, що здійснюється за участю суб'єкта господарювання (відповідача), та безперечно є господарчим забезпеченням діяльності позивача.

У спірних правовідносинах позивач та відповідач виступають як неприбуткова (некомерційна) організація та суб'єкт господарювання відповідно. Тобто між сторонами виник спір про право Профспілки на реалізацію господарчого забезпечення своєї діяльності як неприбуткової громадської організації.

Відтак, суб'єктний склад сторін даного господарського спору та характер спірних правовідносин відповідає вимогам ст. 1 Господарського процесуального кодексу України, чим спростовується передчасний висновок апеляційного суду про відсутність у спірних правовідносин господарського характеру та виникнення між сторонами трудового спору.

Касаційна інстанція визнає помилковими посилання апеляційного суду на те, що при утриманні із заробітної плати працівників відповідача та перерахуванні на рахунок профспілки членських профспілкових внесків господарські відносини між профспілкою (позивачем) та відповідачем, як роботодавцем, не виникали, оскільки, як правильно зазначив скаржник, предметом даного спору є стягнення заборгованості з відрахувань на культурно-масову, фізкультурну і оздоровчу роботу в розмірі 0,3 відсотка фонду оплати праці (ст. 44 Закону України "Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності"), а не стягнення членських профспілкових внесків працівників відповідача, що не слід ототожнювати.

З цих же мотивів колегія не приймає до уваги посилання апеляційного суду на постанову Вищого господарського суду України від 15.07.2008 у справі №06/242, предметом спору у якій є стягнення саме членських профспілкових внесків.

За таких обставин, підстави для припинення провадження у даній справі відсутні, а тому оскаржувана постанова підлягає скасуванню як така, що прийнята внаслідок помилкового застосування норм процесуального права, а саме ст. 80 Господарського процесуального кодексу України.

Колегія також враховує, що ухвалою апеляційного суду Полтавської області від 26.02.2009 у цивільній справі №22ц-579/09р. змінено ухвалу Гребінківського районного суду Полтавської області від 26.01.2009, а саме відмовлено у відкритті провадження у справі за аналогічною позовною заявою Профспілки з підстав підвідомчості даного спору господарським судам.

Разом з тим, касаційна інстанція відхиляє викладені у відзиві на касаційну скаргу безпредметні посилання позивача в обґрунтування своїх доводів на ч.5 ст. [20 Закону України "Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності"](#), якою врегульовано право профспілок оскаржити до місцевого суду неправомірні дії або бездіяльність посадових осіб підприємств-роботодавців у разі порушення ними умов колективного договору (угоди) та неусунення цих порушень, оскільки в даній справі позивачем не оскаржуються дії посадових осіб відповідача.

Відповідно до п.8 ч.3 ст. [129 Конституції України](#) однією з основних засад судочинства є забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішення суду, крім випадків, встановлених законом.

Безпідставно припинивши провадження у даній справі апеляційний господарський суд всупереч вимогам п.8 ч.3 ст. [129 Конституції України](#) ухилився від виконання своїх повноважень і не перевіряв законність та обґрунтованість первісного рішення по суті в повному обсязі, як це передбачено ч.2 ст. [101 Господарського процесуального кодексу України](#).

Зважаючи на вищенаведене, колегія вбачає підстави для часткового задоволення касаційної скарги, скасування оскаржуваної постанови та передачі справи до суду апеляційної інстанції для здійснення апеляційного перегляду рішення від 25.11.2008 по суті.

Враховуючи викладене та керуючись ст.ст. [111-5](#), [111-7](#)- [111-11 Господарського процесуального кодексу України](#), Вищий господарський суд України,

ПОСТАНОВИВ:

Касаційну скаргу Первинної профспілкової організації залізничників і транспортних будівельників локомотивного депо Гребінка Південної залізниці задовольнити частково.

Постанову Київського міжобласного апеляційного господарського суду від 20.01.2009 у справі №13/178 скасувати з передачею справи до цього ж суду для здійснення апеляційного перегляду рішення господарського суду Полтавської області від 25.11.2008 по суті.

Головуючий, суддя В.Овечкін

Судді: Є.Чернов

В.Цвігун